

Návrh systému vzdělávání pracovníků OSPOD

Oldřich Matoušek, Hana Pazlarová

POJMY

Kvalifikací míníme formální osvědčení o dosažených výstupech z učení, které byly prokázány předepsaným způsobem. *Kvalifikační rámec* je nástroj pro třídění kvalifikací na základě definovaných výstupů z učení. *EQF* je zkratka pro Evropský rámec kvalifikací.

Odborné znalosti jsou souborem poznatků provázaných s dovednostmi a způsobilostmi pro danou profesi. *Odborné dovednosti* je výraz pro schopnost použít odborné znalosti v praxi. *Odborné způsobilosti (kompetence)* je označení pro uplatňování odborných znalostí a odborných dovedností s potřebnou mírou samostatnosti a odpovědnosti.

Výstupy z učení jsou soubory znalostí, dovedností a způsobilostí, které absolvent vzdělávání prokazuje při ukončení studia. *Minimální vzdělávací standard* je soubor výstupů z učení, který vzdělavatel garantuje, a které mají být ověřitelné. Naplňování standardu se kontroluje systémem akreditací a evaluací. *Profil absolventa* je soubor znalostí, dovedností a způsobilostí, které má mít absolvent vzdělávacího programu.

CHARAKTERISTIKA PROFESE SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA OSPOD

Primární cílovou skupinou sociálně-právní ochrany vykonávané OSPOD v ČR podle platné legislativy jsou:

- děti, jejichž rodiče zemřeli, neplní povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti, nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti
- děti svěřené jiné osobě odpovědné za jejich výchovu
- děti vedoucí zahálčivý nebo nemravný život, i na děti, které opakovaně utíkají od rodičů, děti s rizikovým chováním
- děti-oběti trestných činů
- děti umístěné v zařízeních pro nepřetržitou péči
- děti ohrožené násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte
- děti žádající o udělení mezinárodní ochrany, azylanty a děti požívající doplňkové ochrany.

Z toho vymezení vyplývá, že OSPOD se zabývá i osobami, které o děti pečují, ať už jde o biologické rodiče dětí, jiné osoby vykonávající roli rodiče v rodinném prostředí, resp. pracovníky zařízení, které o děti pečuje.

Povinnosti odborů obcí s rozšířenou působností, které vykonávají sociálně-právní ochranu (tzv. OSPOD), jsou podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí následující:

- Sledovat nepříznivé vlivy působící na děti
- Činit opatření k omezování nepříznivých vlivů na děti
- Pravidelně vyhodnocovat situaci ohroženého dítěte a rodiny
- Poskytovat pomoc rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu (a to i v případech umístění dítěte do zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc s cílem návratu dětí do rodiny)
- Dávat podněty soudu týkající se výchovy dětí
- Vykonávat funkci opatrovníka a poručníka dětí
- Navštěvovat děti v ústavní výchově, sledovat dodržování jejich práv a důvodů pro pobyt v ústavu (v současnosti jsou předepsány 4 návštěvy u dítěte ročně)
- Poskytovat poradenství osobám vhodným stát se osvojiteli nebo pěstouny
- Poskytovat pomoc oprávněným osobám při vymáhání plnění vyživovací povinnosti k dítěti
- Podávat soudu zprávy o dětech, u kterých soud rozhodl o výchovném opatření
- Poskytovat ve vymezeném rozsahu informace o dětech státnímu zastupitelství, krajskému úřadu a MPSV i organizacím poskytujícím SPO, sociální a zdravotní služby
- Na žádost poskytovat informace soudu, orgánu sociálního zabezpečení, krajské pobočce Úřadu práce, věznic, intervenčnímu centru, zařízení pro umístění dítěte, obecní policii, orgánům činným v trestním řízení, Probační a mediační službě, Veřejnému ochránci lidských práv.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností může v případech, kdy to vyžaduje zájem na řádné výchově dítěte uložit rodičům nebo dítěti *výchovné opatření*. Což je: napomenutí dítěte, rodiče nebo jiné osoby odpovědné za dítě; stanovení dohledu nad dítětem a jeho provádění v součinnosti s dalšími zainteresovanými institucemi a osobami; uložení omezení bránící působení škodlivých vlivů na dítě a uložení povinnosti využít odbornou poradenskou pomoc nebo povinnost účastnit se prvního setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu 3 hodin.

Obecní úřad ORP podává *návrhy soudu* na rozhodnutí týkající se osvojení, na omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti či pozastavení jejího výkonu, na nařízení ústavní výchovy, na prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy, na svěřeni dítěte do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, na svěřeni dítěte do pěstounské péče, na nařízení výchovného opatření spojené s pobytem dítěte v zařízení (středisko výchovné péče, zdravotnické zařízení, domov pro osoby s postižením, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc), na prodloužení nebo zrušení tohoto opatření, na přemístění dítěte do jiného zařízení, na pozastavení výkonu povinnosti a práva péče o dítě u nezletilého rodiče, na zachování povinnosti a práva péče o dítě a osobního styku s dítětem u rodiče omezeného ve svéprávnosti, na zbavení rodiče práva dát souhlas k osvojení nebo dalších povinností a práv osobní povahy, zbaví-li soud rodiče rodičovské odpovědnosti.

Povinností pracovníků OSPOD je vyhledávat děti, které potřebují *náhradní péči*, vyhledávat vhodné dospělé, kteří tuto péči mohou poskytovat, přijímat žádosti o zprostředkování pěstounské péče nebo osvojení, posuzovat tyto žádosti, získávat podklady pro rozhodnutí o těchto žádostech a uchovávat rozhodnutí o nich, poskytovat žadatelům poradenství, sledovat vývoj dětí svěřených do NRP, spolupracovat

s biologickými rodinami dětí v NRP, účastnit se soudních jednání a jednání krajského úřadu týkajících se NRP.

Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí z roku 2012 (z.č. 401/2012 Sb.) zavdla jako novou povinnost OSPOD zpracovávat *individuální plán ochrany dítěte* (dále někde jen IPOD) do jednoho měsíce od zařazení dítěte do evidence a aktualizovat tento plán zejména při uložení výchovného opatření, nařízení ústavní výchovy, ochranné výchovy, svěření dítěte do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, do pěstounské péče nebo jiné náhradní výchovy. Vedle toho novela vyžaduje pořádat *případové konference* pro řešení konkrétních situací ohrožených dětí a jejich rodin. OSPOD je podle novely povinen řídit se *standardsy kvality sociálně-právní ochrany dětí*.

OSPOD jsou na obcích s rozšířenou působností většinou začleněny do odboru sociálních věcí a zdravotnictví jako samostatná oddělení. Pracovníci OSPOD se obvykle dělí na *pracovníky péče o děti* (někde jsou mezi nimi ještě specialisté na náhradní rodinnou péči) a *pracovníky sociální prevence, tzv. kurátory*. Na některých městských úřadech jsou kurátoři vedeni jako samostatná profese mimo OSPOD. Ve velkých městech jsou pracovníci OSPOD někdy specializováni na terénní sociální pracovníky péče o děti, sociální pracovníky zabývající se náhradní rodinnou péčí, sociální pracovníky zabývající se nevhodnými způsoby zacházení rodičů s dětmi (syndromem CAN) včetně domácího násilí a kurátory pro mládež. Nadřízeným orgánem OSPOD je příslušný krajský úřad. Krajský úřad je vzhledem k OSPOD kontrolním orgánem a také orgánem, k němuž je možné se odvolat ve správním řízení při přezkumu rozhodnutí vydaných OSPOD. Pracoviště OSPOD jsou financována z větší části ze státního rozpočtu, zbytek prostředků získávají z rozpočtu obce a také z grantů a projektů.

ZNALOSTI, DOVEDNOSTI A KOMPETENCE POTŘEBNÉ PRO VÝKON PROFESE

Základní znalosti pracovníka OSPOD zahrnují:

- platnou legislativu týkající se rodiny a sociálně-právní ochrany dětí,
- systém sociální správy a příslušnou legislativu,
- systém fungování státní správy a samosprávy v obcích s rozšířenou působností a v obcích s přenesenou působností,
- systém školských a zdravotnických zařízení pro děti,
- legislativu týkající se nestátních neziskových organizací,
- soudní opatrovnické řízení,
- trestní řízení týkající se dětí a mládeže,
- metodiky týkající se činností OSPOD (hodnocení rodiny, organizace případových konferencí, tvorba IPOD)
- modelové případy řešení situace dítěte a rodiny,
- síť nestátních neziskových organizací v regionu.

Některé dovednosti a kompetence pracovníka OSPOD jsou totožné s obecnými dovednostmi sociálního pracovníka. Jsou následující:

- určit vlivy vyvolávající sociální problémy jednotlivých lidí a dalších subjektů (skupin, rodin, komunit),
- komunikovat s uživatelem (jazykem pro něj srozumitelným, s přiměřenou mírou angažovanosti),
- spolupracovat s uživatelem na definici jeho potřeb a na plánu intervence/péče,
- kooperovat s jinými pracovníky ve vlastní organizaci,
- kooperovat v týmu s jinými specialisty a umět vůči nim definovat svou roli (např. vůči lékařům, pedagogům, psychologům, soudcům, policistům),
- orientovat se v organizačních a komunitních vazbách, umět je posilovat a využívat pro svou práci,
- hodnotit průběh i výsledky intervencí.
- řešit etická a další dilemata, do kterých pracovníka jeho práce přivádí.

Protože sociální pracovník OSPOD pracuje s ohroženými dětmi a rodinami potřebuje mít navíc následující dovednosti a kompetence:

- komunikovat s dítětem,
- komunikovat s rodiči nebo zákonnými zástupci dítěte
- hodnotit míru ohrožení dítěte a hodnotit vlivy, které toto ohrožení způsobují,
- hodnotit fungování rodiny vůči dítěti (do toho patří zhodnocení materiálních podmínek života rodiny, výchovných metod rodičů i kvality vztahů jak „uvnitř“ rodiny, tak navenek).
- pomoci rodinám stanovit priority v jejich potřebách, podpořit vlastní zdroje rodiny při řešení těchto potřeb, případně zprostředkovat využití jiných zdrojů,
- intervenovat v rodině ohrožených dětí takovým způsobem, aby intervence případně ohrožení dítěte snížila nebo toto ohrožení eliminovala,
- poskytovat poradenství rodičům v záležitostech, které se týkají dětí
- zastupovat dítě v případě rozvodu rodičů během soudního řízení,
- zastupovat dítě v případě trestního řízení,
- rozpoznat, kdy rodič nemá předpoklady k zajištění výchovy dítěte,
- hodnotit vliv výchovného prostředí na dítě umístěné v ústavním zařízení.
- zprostředkovat dítěti optimální náhradní péči v případě, kdy dosavadní péče dítě ohrožuje a není možné dosáhnout jejího zlepšení.

Součástí kompetencí sociálních pracovníků jsou i postoje. Postoje sociálních pracovníků k rodinám by měly být profesionální. Míra pomoci a kontroly má být odůvodněna mírou ohrožení dítěte. Pracovník se má rodině jevit jako:

- dostupný,
- vnímavý k potřebám dětí i dospělých,
- důvěryhodný,
- angažovaný,
- nestranný,
- spolehlivý.

NÁROČNÉ SITUACE PŘI VÝKONU PROFESÍ

Z materiálů, které autoři této zprávy získali během školení pracovníků OSPOD v kurzech postgraduálního vzdělávání, v kombinovaném studiu sociální práce a při vedení závěrečných prací studentů i během několika vlastních výzkumných šetření usuzují, že při výkonu této práce jsou jako nejnáročnější vnímány následující situace, resp. úkoly:

- Zjišťování názorů a postojů dětí, které se ocitly v náročných situacích. Přesto, že děti jsou primární cílovou skupinou orgánu SPOD, ne vždy se pracovníci cítí být vybaveni na komunikaci s dítětem (zvláště mladším dítětem) a na formulaci jednoznačných závěrů, které se týkají názorů a postojů dítěte.
- Prověřování podezření na nevhodné zacházení s dítětem v rodině, případně mimo rodinu, včetně oznámení o nevhodném zacházení s dítětem orgánům činným v trestním řízení.
- Zacházení s případy domácího násilí. Někdy je obtížné odlišení účelového oznámení od oznámení, které indikuje skutečné riziko pro členy rodiny. Někteří pracovníci se cítí nejistě při komunikaci s pachatelé i oběťmi domácího násilí.
- Zacházení s případy, kdy dospělý utrpěl v nedávné době masivní trauma.
- Zajišťování podpory a péče traumatizovaným dětem; problém je posoudit míru traumatizace a další problém je dostupnost kvalifikovaných odborníků.
- Stanovení kritérií pro zahájení procesu odebrání dítěte z rodiny, včetně asistence při výkonu rozhodnutí.
- Řešení situací, kdy dospělí klienti nechtějí spolupracovat, případně se k pracovníkovi chovají agresivně.
- Řešení situace dětí, které jsou na útěku z ústavního zařízení. I když se podaří dítě najít a vrátit do ústavního zařízení, situace se záhy může opakovat.
- Posuzování situace dětí v destruktivně probíhajícím rozvodu rodičů a jednání s rodiči těchto dětí. Pracovníci cítí nejistotu v roli vzhledem k dalším aktérům rozvodového procesu, tj. vzhledem k soudcům, advokátům, znalcům. Pracovníci se někdy necítí vybaveni na to, aby čelili masivní manipulaci ze strany rozvádějících se rodičů. Pracovníci se jen výjimečně pokoušejí o sjednání dohody mezi rodiči. V případech dětí, které jsou programovány jedním rodičem proti druhému, cítí pracovníci leckdy bezmoc, nemají prostředky k ovlivnění dospělých.
- Řešení situace dětí, jejichž rodiče jsou závislí na alkoholu nebo jiných návykových látkách, jsou duševně nemocní, propadli patologickému hráčství, chovají se násilně. Při těchto jednáních se pracovníci necítí dobře vybaveni na komunikaci s dospělými a pocítují bezmoc i při pokusech jejich chování ovlivnit ve prospěch dítěte, např. navrhnout a uskutečnit dostatečnou léčbu dospělého.
- Řešení situace dětí, jejichž rodiče jsou ve výkonu trestu. Pracovníci řeší dilema, zda tento rodič má mít zachovanou rodičovskou odpovědnost a zda je žádoucí podporovat kontakt dítěte s tímto rodičem.
- Zásahy v době, kdy pracovník slouží týdenní pohotovost, zejména v noci. Na získání přehledu o situaci je málo času a dítě, resp. dospělí mohou čelit reálným hrozbám.
- Absence nebo faktická nedosažitelnost služby, kterou rodina potřebuje. Pracovník pak nemá možnost navrhnout službu, která by rodině mohla pomoci. Např. ne-

dosažitelnost sociálního bydlení je v současnosti jednou z takových služeb. Další je terénní služba s dostatečnou kapacitou schopná poskytovat soustavnou podporu mnoho-problémovým rodinám. Azylové bydlení pro celé rodiny je rovněž typem služby, která je dostupná jen na několika málo místech v ČR. Programy pro osoby, které se v rodině chovají násilně, jsou také dostupné jen v několika velkých městech.

- Práce s rodinami žijícími v sociálně vyloučených lokalitách. Pracovníci leckdy pocítují bezmoc, když jsou konfrontováni s životním stylem dospělých, kteří jsou zcela závislí na podpoře státu, pocítují ji jako nedostatečnou a tyto postoje přenáší na děti.
- Vyřizování administrativních povinností; značnou zátěž představuje nová směrnice MPSV o stanovení rozsahu evidence dětí a spisové dokumentace.
- Komunikace s médii.
- Komunikace s tajemníkem městského úřadu a dalšími pracovníky úřadu. Obhajování významu vlastní práce v rámci úřadu. Vzdorování pokusům o kumulování agendy.
- Práce s rodinami v nevyhovujících podmínkách prostorových a časových. Ke špatným podmínkám někdy patří i odkázanost pracovníků na veřejnou dopravu při terénních šetřeních.
- Komunikace s jinými organizacemi, sdílení informací s těmito organizacemi, konfrontace s bariérami, které vytváří ochrana osobních údajů a povinná mlčenlivost.
- Nutnost adaptovat se na časté změny legislativy.

KVALIFIKACE A KVALIFIKAČNÍ RÁMCE

Evropský rámec kvalifikací (EQF) rozlišuje osm úrovní kvalifikace podle výstupů z učení. Každá z osmi úrovní je definována souborem deskriptorů označujících výsledky učení. Ty jsou tříděny do tří kategorií: znalosti, dovednosti a způsobilosti (kompetence). Znalosti jsou v souvislosti s EQF popisovány jako teoretické nebo faktické. Dovednosti jsou v souvislosti s EQF popisovány jako kognitivní (používání logického, intuitivního a tvůrčího myšlení) a praktické (zahrnující manuální zručnost a používání metod, materiálů, nástrojů a přístrojů). Kompetence jsou v souvislosti s EQF popisovány ve smyslu odpovědnosti a samostatnosti.

Pro pracovníky OSPOD je relevantní *kvalifikační úroveň 5*. Výsledky učení odpovídající této úrovni jsou v oblasti znalostí definovány takto: rozsáhlé a specializované faktické a teoretické znalosti v oboru práce nebo studia a uvědomování si mezi těchto znalostí. Dovednosti jsou definovány následovně: Rozsáhlá škála kognitivních a praktických dovedností požadovaných při rozvíjení tvůrčích řešení abstraktních problémů. Způsobilosti jsou popsány následovně: Řídit pracovní či studijní činnosti, při nichž dochází k nepředvídatelným změnám, a dohlížet na ně. Posuzovat a rozvíjet své vlastní výkony a výkony ostatních.

Tato úroveň znalostí, dovedností a způsobilostí zhruba odpovídá profilům absolventů našich vyšších odborných škol se sociálním zaměřením a profilům absolventů našich univerzitních programů na bakalářské úrovni v oboru sociální práce. Mezi předpokládanými výstupy vzdělávání na VOŠ a na bakalářském stupni univerzitního

vzdělání v ČR téměř není rozdíl. Minimální vzdělávací standardy používané u obou těchto typů vzdělání jsou prakticky identické.

Vzdělanostní struktura pracovníků OSPOD je podle oficiálních statistik MPSV následující (čísla udávají absolutní počet pracovníků):

TAB. 1: Vzdělanostní struktura pracovníků OSPOD.

Typ vzdělání	Počet pracovníků
Základní vzdělání	1
Střední, sociálně právní	314
Jiné střední vzdělání	151
VOŠ, sociálně-právní	310
Jiné vyšší odborné vzdělání	17
Vysokoškolské, sociálně-právní	868
Jiné vysokoškolské	447

Zdroj: Statistická ročenka MPSV, 2014. Pozn. Aktuálnější údaje o vzdělanostní struktuře pracovníků OSPOD nejsou dostupné.

Z uvedených čísel je patrné, že při přijímání pracovníků a při prodlužování pracovních smluv není uplatňován jednotný model nároků na vzdělání pracovníků OSPOD. I když mezi nimi v současnosti již převažují pracovníci s vysokoškolským vzděláním, jiné typy vzdělání jsou také přijatelnou kvalifikací, je jí dokonce i nespécifikované střední vzdělání.

Středních škol vzdělávajících sociální pracovníky je v současnosti minimum. Pracovníci s tímto vzděláním budou přirozeně ubývat. V dohledné budoucnosti se budou sociální pracovníci vzdělávat na vyšších odborných školách a na univerzitách. Proto do našeho přehledu zahrnujeme jen tyto školy. Vysoký počet pracovníků OSPOD s jiným než vysokoškolským vzděláním nežli je vzdělání v sociální práci však může představovat dlouhodobý stav.

VZDĚLÁVÁNÍ NA VYŠŠÍCH ODBORNÝCH ŠKOLÁCH

Přehled v tabulce 2., vytvořený podle dostupných otevřených zdrojů, ukazuje, že potřebné znalosti a dovednosti pro práci na OSPOD až na výjimky na současných vyšších odborných školách v ČR získat nelze. Studijní plány VOŠ jsou určovány tzv. Minimálním standardem vzdělávání v sociální práci, který přijala Asociace vzdělavatelů v sociální práci (AVSP). V jeho poslední verzi se vyžaduje, aby studium povinně obsahovalo 12 předmětů. Z těch, které jsou hypoteticky přímo relevantní pro práci OSPOD, jde o kurzy *Teorie a metody sociální práce*, *Úvod do právní teorie a praxe*, *Menštinové skupiny*. Ostatními předměty jsou *Filosofie a etika*, *Sociologie*, *Psychologie*, *Praxe*, *Supervize*, *Metody výzkumu*, *Sociální politika*, *Sociální patologie*, *Zdraví a nemoc*. Dodržování Minimálního standardu kontroluje AVSP formou inspekce ve školách.

V komentáři k Minimálnímu standardu se u předmětu *Teorie a metody sociální práce* uvádí, že student po absolvování má znát „hlavní teorie a metody práce s rodinou“, a také, že „dovede vhodně aplikovat způsoby práce s jednotlivcem, se skupinou,

TAB. 2. Předměty relevantní pro kvalifikaci pracovníků OSPOD na VOŠ v ČR v roce 2016. (T= teorie, M = metody, SP = sociální práce).

Škola	Relevantní předmět	Specifický předmět
SPŠE Pardubice	Metody SP	
	Práce s etnickými skupinami	
	Právo	
VOŠ Dorkas Olomouc	Mediace	SP s rodinou
	Problematika menšin	
	Teorie a metody SP	
VOŠ sociální Ostrava	T a M SP	
VOŠSP Jahodová Praha	Mediace	
	M SP	
	Právo	
OA a VOŠ sociální Mariánské hory Ostrava	T a M SP	
	Právo	
	Etnické a menšinové skupiny	
	Mediace	
Evangelická akademie Praha	Metody SP	SP s rodinou
	Právo	Rodina jako sociální systém
		Rodinné právo
	Menšinové skupiny	
VOŠ sociálně pedagogická a teologická Jabok	Základní metody SP a soc.ped.	SP s rodinou
	Specifické metody SP	SP s mnohoproblémovou rodinou
	Teorie a přístupy v SP	Pěstounská péče
	Právo	
Vyšší odborná škola pedag. a soc. Evropská Praha	Právo	
	T a m SP	
	Etnické menšiny	
Evangelická akademie Brno	T a M SP	
	Etnické skupiny	
	Dluhové poradenství	
SVOŠS Jihlava	Metody SP	
	Právo	
	Problematika menšin	
OA, SOŠK a VOŠ Brno	T a M SP	
	Problematika menšin	
	Právo	
VOŠ sociální Olomouc Charitas	Právo	
	T a M SP	
	Posouzení situace klienta	
VOŠ Most	Nelze zjistit	

Škola	Relevantní předmět	Specifický předmět
VOŠ Prachatice	Právo	Sociálně-právní ochrana dětí
	Metody SP	
VOŠ a střední škola technická Česká Třebová	T a M SP	Sociální práce s rodinou a dětmi
	Právo	
	Problematika menšin	
VOŠ pedagogická a sociální Kroměříž	Právo	
	Problematika menšin	
	Terénní sociální práce	
SŠ a VOŠ Dubí	Právo	
	Problematika menšin	
	T a M SP	
Evangelikální teologický seminář Praha	T a M SP	
VOŠ Mills Čelákovice	T a M SP	
	Právo	

Zdroj: Informace dostupné z webu škol.

s rodinou a komunitou“. Tento jediný předmět však zahrnuje přehled všech významných oborových teorií (v komentáři jich je vyjmenováno osm) a dále přehled teorií a metod práce s jednotlivcem, práce se skupinou, práce s rodinou, práce s komunitou, přehled principů krizové intervence a navíc přehled aktuálních trendů v teoriích a metodách oboru. Časové dotace tohoto předmětu nejsou u všech VOŠ zjistitelné. Pokud by se předmět učil jeden školní rok a byl dvouhodinový a pokud by polovina celkového času byla věnována teoriím, na vlastní metody sociální práce zbude 24 hodin; kdyby z tohoto počtu hodin byla šestina věnována sociální práci s rodinami, jde o 4 hodiny za celé studium (!).

Sociální práce s rodinou a sociálně-právní ochrana dětí nejsou Minimálním standardem vyžadovány; pokud je některá škola do studijního plánu zařadí, je to rozhodnutí jejího vedení.

Na rozdíl od akreditací na úrovni vysokých škol se programy vyšších odborných škol akreditují pouze jako sestavy předmětů, u nichž není uvedeno, který učitel předmět přednáší. To do značné míry akreditačnímu orgánu znemožňuje prověřovat kompetenci učitelů k výuce příslušných předmětů.

VZDĚLÁVÁNÍ NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Bakalářské vzdělání má být v oboru sociální práce především profesním vzděláním. Magisterské vzdělání v sociální práci má kvalifikovat pro koncepční činnosti, vedení týmů a výzkumnou reflexi profese. Pro pracovníka OSPOD je tedy klíčová bakalářská úroveň studia.

Obsahové požadavky na bakalářské studium vysokých škol jsou určovány Minimálním vzdělávacím standardem, který je podobný Standardu uplatňovanému na

vyšší odborné školy. Naplnění tohoto standardu až do roku 2016 vyžadovali experti z Pracovní skupiny pro společenské vědy Akreditační komise MŠMT.

Povinnou součástí studijního programu sociální práce jsou následující disciplíny.

1. *Filozofie a etika v sociální práci.*

2. *Teorie sociální práce.*

3. *Metody sociální práce*

Zde je v detailnějším popisu požadavků uvedeno, že absolvent disciplíny zná požadavky vztahující se k různým úrovním praktické sociální práce. Ovládá obecné principy individuální práce s klientem (případové sociální práce), včetně poradenství a krizové intervence, skupinové sociální práce, včetně streetworku, práce s rodinou a s ohroženými dětmi, včetně hodnocení funkčnosti rodiny a hodnocení toho, jak jsou v rodině naplněny potřeby dítěte, komunitní sociální práce, včetně analýzy komunitních potřeb a navrhování, resp. realizaci systémových změn. Tyto principy absolvent umí spojit s teoretickými přístupy, jež si osvojil v rámci kurzu zahrnujícího teorie sociální práce.

4. *Praxe v sociální práci a supervize.*

Cílem je zprostředkovat studentům zkušenost se sociálními vztahy a způsoby sociální práce, které existují nebo jsou uplatňovány v existujících organizacích a podpořit reflexi této zkušenosti. Umožnit studentům, aby si prakticky vyzkoušeli metody sociální práce, se kterými se seznámili. Umožnit studentům, aby mohli konfrontovat teorie sociální práce jejich praktickou realizací, případně se zkušenostmi jiné povahy. Stimulovat proces identifikace studentů se sociální prací jako profesí. Podpořit kompetenci definovat vlastní roli v organizaci. Podpořit kompetenci prezentovat vlastní práci.

Dosáhnout uvedených cílů v minimální kvalitě je možné, pokud učitelé odpovědní za organizaci praxi a učitelé teorie a metod sociální práce zajistí:

- aby reflexe zkušeností z praxe byla orientována poznatky, metodami a etickými standardy sociální práce,
- aby reflexe zkušeností z praxe byla součástí výuky teorie a metod sociální práce
- aby reflexe zkušeností z praxe byla organizována v rámci k tomu určeného semináře (alespoň jedna část praxe musí být provázena průběžnou supervizí), jehož doba výuky se nezapočítává do doby praxe.
- aby bylo praxi během výuky věnováno nejméně 300 hodin,
- aby učitelé teorie a metod sociální práce měli osobní praktickou zkušenost s výkonem sociální práce nebo s výkonem jiné pomáhající profese.

Vzdělávací zařízení má uvést, jaký používá systém hodnocení praxí, z jakých hledisek je praxe hodnocena a kdo se na ní podílí.

5. *Sociální politika.*

6. Úvod do právní teorie a praxe.

V rámci výuky by studenti měli získat vhléd do právní vědy a orientaci v českém právním řádu, včetně osvojení si zásadních principů a vybraných norem práva Evropské unie a mezinárodního práva. Doporučeny jsou k praxi orientované přednášky s případovou analýzou. Účelem předmětu je seznámit studenty s legislativním a institucionálním kontextem výkonu sociální práce. Student má pochopit, jak právo funguje a čím je limitováno. Obecně má být při výuce položen důraz na právní vztahy v jednotlivých systémech práva, ale i zvláštnosti procesně-právních vztahů. Kurz musí obsahovat přehled civilního práva (právo týkající se veřejné správy, základní instituty občanského práva hmotného, základní instituty práva procesního, rodinné právo, bytové právo, právo ve zdravotnictví, právo týkající se zaměstnanosti, právo týkající se sociální ochrany, právo týkající se cizinců), trestního práva a sociální práce v trestní justici i problematiku lidských práv a sociálně právní ochrany dětí.

7. Metody a techniky sociálního výzkumu.

8. Práce se specifickou cílovou populací.

Povinnou součástí studia je alespoň jeden kurs práce se specifickou cílovou populací (např. nezaměstnaní, bezdomovci, děti ohrožené týráním a zneužíváním), přičemž student má v rámci kursu možnost seznámit se alespoň se dvěma přístupy k práci s danou cílovou populací (např. humanistický a úkolově orientovaný). Doporučuje se, aby tento kurz posiloval kompetenci plánovat služby, hodnotit jejich průběh a výsledky.

Dále je třeba do programu zařadit alespoň jednu ze dvou následujících disciplín: Úvod do sociologické teorie a Úvod do psychologické teorie a alespoň jednu ze tří následujících disciplín: Rizikové skupiny a rizikové chování, Problémy menšinových skupin, Zdraví a nemoc.

V ČR zatím nedošlo k odlišení výzkumně orientovaných vysokých škol od vysokých škol zaměřených na výchovu praktiků, kteří budou náležitým způsobem zastávat svou profesní roli. Kvalifikace učitelů vysokých škol je v současnosti posuzována nikoliv podle jejich praxe, ani podle prověřených pedagogických dovedností, ale podle *kritérií vědeckého výkonu*. Jimi jsou počty publikací, kvalita publikací definovaná tzv. impact factorem příslušných periodik, počty získaných výzkumných grantů a schopnost spolupracovat na výzkumných záměrech v rámci mezinárodních týmů. Z toho vyplývá, že učitel, který je vnímán jako vysoce kompetentní z hlediska akademických kritérií a představuje pro svou vysokou školu finanční přínos (protože financování vysokých škol vědecký výkon stále více zohledňuje), nemusí mít potřebné schopnosti k tomu, aby vzdělával budoucí praktiky, kteří na vědecký diskurz orientování nebudou.

Proces akreditace studijních oborů až dosud vyžadoval doložení vědeckého výkonu u klíčových pedagogů; vyžadoval také, aby tito pedagogové měli vyšší vědecké a pedagogické tituly (PhD., Doc. Prof.). Nelze předpokládat, že by se toto hledisko změnilo s přechodem pravomocí z Akreditační komise MŠMT na nově vzniklý Národní akreditační úřad.

Bylo by ideální, kdyby budoucí pracovníky OSPOD vzdělával pedagog, který má na tomto poli vlastní a dostatečně dlouhou pracovní zkušenost. Takový pedagog, který

Tab. 3 Kurzy na českých vysokých školách kvalifikující pro práci OSPOD — bakalářský stupeň studia

Škola	Kurz s relevancí pro práci OSPOD	Kurz kvalifikující pro práci OSPOD
FSS MU Brno	Právo	SP s rodinami
	T a M SP	
	Sociální právo	
	Práce s případem	
	Práce s menšinami	
	SP s oběťmi domácího násilí	
FF UK Praha	Právo	SP s rodinou
	Teorie SP	Náhradní rodinná péče
	Metody SP	Sociálně-právní ochrana dětí
	Sociální služby	
FSS OU Ostrava	Není na webu	
Ústav sociální práce Hradec Králové	Právo	SP s rodinou a dětmi
	T a M SP	
UJEP Ústí n. L.	Metody individuální sociální práce	Práce s rodinou
	Problematika menšin	
	Teorie SP	
Zdravotně sociální fakulta JČU České Budějovice — SP ve veřejné správě	Není na webu	
Teologická fakulta JČU	Teorie SP	Teorie a metody SP s rodinou
	Sociální služby	
	Metody SP	
	Právo	
	SP s menšinami	

Zdroj: webové stránky škol

neměl a nemá ambice podávat vědecký výkon, se však v učitelském sboru může objevit jen jako výjimka a bude mít pravděpodobně postavení externisty. „Jádrové předměty“ oboru budou učit jiní učitelé.

VZDĚLÁVACÍ KURZY AKREDITOVANÉ MINISTERSTVEM PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

V posledních letech je každoročně MPSV akreditováno mezi dvanácti a téměř sedmácti sty kurzy (viz tab. 4), které mohou pracovníci OSPOD využívat v rámci svého celoživotního vzdělávání.

TAB. 4. Počet kurzů akreditovaných MPSV v letech 2010–2015.

Rok	Počet programů
2010	1289
2011	1659
2012	1551
2013	1674
2014	1506
2015	1252

Zdroj: MPSV.

Pro účely této publikace jsme analyzovali kurzy akreditované v roce 2015, kterých bylo 1252. Více než dvě třetiny kurzů (68 %) jsou kurzy jednodenní v délce 5–8 hodin. Necelá pětina kurzů (17 %) je dvoudenních. Celkově se délka 90 % všech akreditovaných kurzů pohybuje v maximálním — zákonem stanoveném — ročním limitu 24 hodin.

TAB. 5 Struktura kurzů v roce 2015 podle délky trvání kurzu.

Rozsah kurzů	Počet kurzů
Jednodenní kurzy (5–8 hodin)	853
Dvoudenní kurzy (10–16 hodin)	210
Třídenní kurzy (18–24 hodin)	60
Vícedenní kurzy (25–128 hodin)	67
Kvalifikační kurz pracovníka v sociálních službách (150–244 hodin) + Doplňující kurz pro sociální pracovníky ¹ (200 hodin)	55
Delší vzdělávací kurzy výcvikového charakteru (160–250 hodin)	7
Celkem	1252

Zdroj: MPSV

Dlouhodobých kurzů výcvikového charakteru je pro sociální pracovníky minimum (jen 7 v roce 2015), ovšem z nich tři jsou potenciálně tematicky využitelné pro pracovníky OSPOD — Rodiny vlastní a náhradní pohledem rodinných terapeutů (200h), Využití prvků rodinné terapie v sociální práci s rodinou (160h) a Systemická práce s párem a rodinou (200h).

Nejčastějšími subjekty akreditujícími kurzy jsou nestátní neziskové organizace (492 kurzů) a komerční firmy (421 kurzů). Poměrně vysoký počet kurzů si akreditují fyzické osoby (189 kurzů). Výrazně méně akreditujících organizací představují jiné právní subjekty (školy, církevní organizace apod.). Celkově téměř polovinu (48 %)

1 200 hodinovými kurzy si mohou kvalifikaci doplnit: podle § 110 odst. 4 písm. c) Zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách — absolventi VŠ v oblasti studia, které není uvedeno v § 110 odst. 4 písm. b) podle § 110 odst. 4 písm. d) Zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách — absolventi SŠ s maturitou v oboru sociálně právním, ukončeného nejpozději 31. 12. 1996 (novelizace 31. 12. 1998)

kurzů nabízejí komerční subjekty (firmy nebo jednotlivci). Druhou polovinu vzdělavatelů tvoří subjekty, jejichž hlavním cílem není generování zisku. Počet akreditovaných kurzů na jeden subjekt je velmi variabilní v rozsahu od jediného kurzu po téměř 60 kurzů. Více kurzů nejčastěji akreditují komerční subjekty, jejichž záběr je rovněž tematicky širší. Neziskové organizace častěji akreditují menší počet kurzů tematicky úzce provázaných s hlavním předmětem jejich činnosti, cílovou skupinou apod.

TAB. 6. Kurzy podle právní formy subjektu poskytujícího vzdělání.

Vzdělavatel	Počet kurzů
Církevní organizace	39
Komerční subjekt, firma	421
Fyzická osoba	189
Nezisková organizace	492
Príspevková organizace	12
Státní instituce	8
Škola	89
Zdravotnické zařízení	2

Zdroj: MPSV.

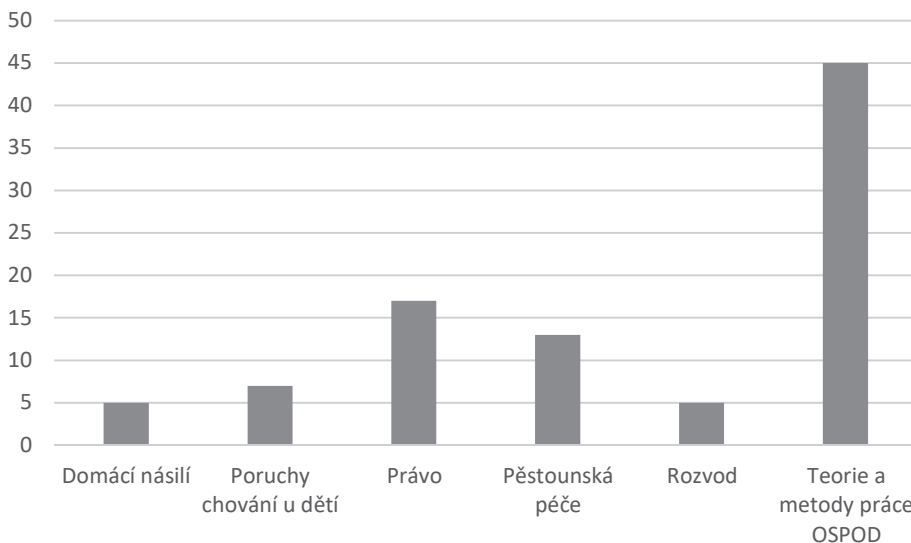
Z celkového počtu 1252 kurzů jich 78 % (976 kurzů) není tematicky vůbec využitelných pro práci OSPOD. Jedná se nejčastěji o kurzy zaměřené na práci s dílčími cílovými skupinami (práce se seniory, s lidmi s postižením apod.). Další skupinu tvoří kurzy, které jsou potenciálně využitelné pro pracovníky OSPOD. Jedná se o 15 % (183 kurzů) zaměřených převážně na posilování tzv. měkkých dovedností (např. komunikace) či dílčích dovedností a technik uplatnitelných (nejen) v práci OSPOD (prevence syndromu vyhoření, kurzy plní pomoci atd.). Analýza identifikovala pouze 93 kurzů (necelé 1 %) zaměřených na rozvoj klíčových znalostí a dovedností pracovníků OSPOD. Zdá se, že pracovníci OSPOD nejsou pro poskytovatele vzdělávání zajímavou cílovou skupinou.

Podíváme-li se blíže na kurzy, které lze považovat za zaměřené na práci OSPOD (93 kurzů), lze je rozdělit do několika tematických skupin.

- *Právo* — Celkem 17 kurzů v rozsahu 6–16 hodin, z nichž 10 je označeno jako úvod, základ nebo minimum.
- *Rozvod* — Pět kurzů specificky zaměřených na práci s rodinou v rozvodové situaci v rozsahu 6–16 hodin.
- *Poruchy chování* — Sedm kurzů v rozsahu 6–8 hodin zaměřených na poruchy chování dětí a mládeže. Všechny označené jako úvod do tématu.
- *Pěstounská péče* — Třináct kurzů v rozsahu 8–16 hodin (dva delší kurzy v délce 64 resp. 200 hodin)
- *Domácí násilí* — Pět kurzů v rozsahu 8–18 hodin. Podle názvů kurzů se jedná převážně o úvod do problematiky domácího násilí v kontextu sociální práce s rodinou
- *Teorie a metody v práci OSPOD* — nejobsáhlejší skupinu tvoří 45 kurzů zaměřených na využití konkrétních teorií a metod v práci OSPOD. Opakovaně se objevuje téma

případových konferencí, možností využití mediace, tvorby individuálních plánů ochrany dítěte a komunikace s rodinou a dítětem v různém věku a situacích.

GRAF. 1. Tematické zaměření kurzů relevantních pro OSPOD akreditovaných v roce 2015.
Zdroj MPSV

Souhrnem můžeme konstatovat, že nabídka kurzů využitelných v práci OSPOD je v rámci kurzů akreditovaných MPSV nedostatečná, jak co do počtu, tak do tematického pokrytí. Relativně lépe jsou zastoupena témata relevantní pro práci OSPOD, jako je komunikace s klientem v různých situacích, prevence syndromu vyhoření apod. Ze specifických témat, je největší nabídka v oblasti doplňování právních aspektů práce. Nejžádanější témata poptávaná pracovníky (rozvod, domácí násilí, vybrané metody a techniky) jsou nabízeny kurzy v řádu jednotek.

Dalším trendem, je množství kurzů označovaných jako „úvod“, „základy“, „minimum“ apod. Zdá se, že řada kurzů nabízí účastníkům jen základní seznámení s problematikou, ale chybí návazná možnost hlubšího vzdělání v daném tématu, které by umožnilo pracovníkům jeho praktické využití. Lze odůvodněně pochybovat o tom, že kurzy v rozsahu několika málo hodin připraví pracovníka na aplikaci znalostí do praxe. Kurzy tohoto typu jsou pro poskytovatele bezpečné, neboť se neočekává jejich praktické využití, a tak nehrozí následné prověření kvality poskytnutého vzdělávání praxí. V těchto úvahách můžeme jít ještě dál a přemýšlet, do jaké míry jsou pro kvalifikované sociální pracovníky účelné kurzy typu „základy komunikace“, „úvod do sociálně-právní ochrany dětí“. Přesto jsou takové kurzy poskytovateli hojně nabízené a úspěšně akreditované.

Současný systém prověřování potřebnosti a na něm založená nabídka kurzů akreditovaných MPSV jako kurzy celoživotního vzdělávání se na základě uvedených skutečností je soustavou založenou na formálních kritériích posuzování způsobilosti lektorů a na nejasných kritériích potřebnosti kurzů. Nabídka se řídí tím, co posky-

tovatel považuje za potřebné, co má naději na schválení a co má atraktivní titul pro potenciální uživatele. Na straně schvalujícího orgánu nejsou definovány tematické priority — spoléhá se na autoregulaci vzdělávacího systému založenou na principu nabídky a poptávky. Pro zájemce je obtížné rozpoznat kvalitu a relevanci kurzů. Neexistuje systém, který by zájemcům zprostředkoval hodnocení kurzů uživateli, kteří jimi již prošli. Kurzy přes zdánlivě širokou nabídku, nepokrývají celý komplex vzdělávacích potřeb pracovníků OSPOD.

VZDĚLÁVACÍ POTŘEBY PRACOVNÍKŮ OSPOD

V září 2016 jsme provedli vlastní bleskový průzkum mezi 44 pracovníky OSPOD Severomoravského kraje formou dotazníkového šetření. Jeho výsledky jsou v následujících dvou tabulkách.

TABULKA 6. Témata, která by si přáli pracovníci OSPOD absolvovat během svého dalšího vzdělávání v blízké budoucnosti.

Témata, která jsou viděna jako významná pro budoucí vzdělávání pracovníka	Frekvence
Rozvod a porozvodové fungování rodičů a dětí, syndrom zavrženého rodiče	13
Komunikace s dítětem (různého věku)	12
Práce s nespolupracující rodinou	5
Komunikační dovednosti potřebné při práci s dospělými klienty	5
Závislost na návykových látkách a rodina, práce se závislými	5
Práce s nezletilými páchajícími trestnou činností	4
Mediace	3
Podpora/terapie týraných a zanedbávaných dětí	3
Domácí násilí	3
Jednání s klientem s psychickou nemocí	3
Rodinná terapie	3
SP s rodinou	2
Psychologie dítěte	2
Oddlužení rodiny	2
Trauma u dětí, trauma dospělých	2
Jednání s agresivním klientem	2

Zdroj: vlastní šetření

Po jednom pracovníkovi projevilo zájem o následující témata: Prevence kriminality, IPOD, Psychologické a psychiatrické minimum, Techniky sociální terapie, Náhradní rodinná péče, Krizová intervence, Práce s dětmi s výchovnými problémy, Relevantní legislativa, Finanční tíseň, nezaměstnanost a dopad na rodinu, Speciální techniky práce s rodinou, Psychoterapeutické techniky, Etopedie, Kompetence sociálního pracovníka, Pozice sociálního pracovníka v systému státní správy.

TABULKA 7. Témata školení absolvovaných pracovníků OSPOD od začátku roku 2014.

Témata absolvovaných školení od roku 2014	počet
Rozvod a porozvodová situace	9
Metody sociální práce s dětmi a rodinami	9
Domácí násilí	7
Dluhy a oddlužení	6
Správní právo, Občanský zákoník, Trestní právo	6
Individuální plán ochrany dítěte	5
Syndrom vyhoření a možnosti jeho prevence	5
Případové konference	4
Syndrom CAN, ochrana zanedbávaných/týraných dětí	4
Hodnocení situace dítěte	3
Vedení rozhovoru s dospělým klientem	3
Vedení rozhovoru s dětským klientem	3
Jednání s problémovými klienty	2
Znalecké posudky	2
Aktuality v SPOD	2
Týdenní školení pracovníků OSPOD (různá témata)	2

Zdroj: vlastní šetření

Vzdělávání v následujících tématech absolvoval vždy jeden pracovník: Speciální techniky práce s dětským klientem, Sociální šetření, Ústavní péče — novinky, Vývojové potřeby dětí, Práce s dětmi s poruchami chování, Závislosti na návykových látkách, Opatrovnictví.

NÁVRH ZMĚN VE VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ OSPOD

Připravovaný zákon o sociálních pracovnících by pomohl definovat profesionální roli jak pracovníkům, tak jejich partnerům ve státní správě a také partnerům ve spolupracujících organizacích. Zákon musí řešit kvalifikační předpoklady pro výkon profese. Musí řešit uznání nebo doplnění kvalifikace těch, kteří mají jiné vzdělání než v sociální práci a profesi pracovníka OSPOD vykonávají. (Je dostatečnou kvalifikací např. sociální pedagogika, etopedie, psychologie?)

Zákon by měl umožnit vznik *Komory sociálních pracovníků* s povinným členstvím. Komora by pak mohla být partnerem státních orgánů při navrhování a realizaci systému vzdělávání sociálních pracovníků OSPOD.

Velmi by pomohlo, kdyby byla v legislativě zakotvena maximální případová zátěž pracovníka a základní materiálně-technické podmínky jeho práce.

Ve vlastním vzdělávání sociálních pracovníků OSPOD navrhujeme dva typy změn. První se týká zavedení nového druhu povinného vstupního specializačního vzdělávání, druhé se týká průběžného vzdělávání. (Tento text neřeší, jakým způsobem učinit navrhované změny závaznými.)

Dosavadní vzdělávání pracovníků OSPOD nemůže garantovat, že si začínající pracovníci osvojí potřebné znalosti a dovednosti. Největším dluhem současného vzdělávacího systému jsou právě klíčové dovednosti a kompetence.

Navrhuje se zařadit do povinného vstupního specializačního vzdělávání sociálních pracovníků OSPOD kurz, který by povinně absolvovali během prvního roku od nástupu do profese. V kurzu by byly následující bloky s výstupy, které obsahuje tabulka 8.

TABULKA 8. Návrh struktury vstupního specializačního vzdělávání sociálních pracovníků OSPOD.

Téma	Povinné/ Volitelné	Těžiště ve znalostech	Těžiště v dovednostech a způsobilostech	Časová dotace
Rodinné právo	P	+		12
Trestní právo	P	+		6
Správní právo	P	+		6
Právo týkající se školských a zdravotnických zařízení pro děti a mládež	P	+		3
Komunikace s dospělým klientem	P		+	12
Komunikace s dětským klientem	P		+	12
Tvorba zpráv pro soud, jednání před soudem	P		+	6
Psychiatrické minimum	P	+		6
Minimum z vývojové psychologie	P	+		9
Adiktologické minimum	P	+		6
Hodnocení situace dítěte žijícího v rodině	P		+	9
Prověřování situace dítěte žijícího v ústavní péči, včetně ZDVOP	P		+	6
Hodnocení rodiny	P		+	9
Intervence pracovníka během rozvodové situace	P		+	6
Principy mediace, uzavírání dohod mezi rodiči	P		+	8
Supervize	V	+		3
Syndrom vyhoření a jeho prevence	V		+	3
Vytváření plánu osobního profesního rozvoje	P		+	3
Pomoc dítěti traumatizovanému nevhodným zacházením	P		+	6
Práce s rodinou v materiální nouzi, oddlužování rodiny	P		+	6
Práce s etnickými odlišnými rodinami	P		+	9
Podpora dítěte, jehož rodič je ve výkonu trestu odnětí svobody/v dlouhodobé léčbě	V		+	3

Téma	Povinné/ Volitelné	Těžiště ve znalostech	Těžiště v dovednostech a způsobilostech	Časová dotace
Intervence do rodiny s domácím násilím	P		+	6
Intervence u dítěte s poruchami chování	P		+	6
Tvorba individuálního plánu ochrany dítěte	P		+	6
Organizace případové konference	P		+	6
Spolupráce s organizacemi a specialisty	P		+	6
Rodinné skupinové konference	V	+		3
Zvládání administrativních povinností, organizace práce	P		+	6
Komunikace s médii	V		+	3
Jednání se zájemcem o pěstounství	V		+	6
Celkem				200

Navrhovaný systém specializačního vzdělávání vyžaduje odpověď na následující otázky: Měl by celý kurz organizovat jeden poskytovatel? Nebo by si pracovník sám vybíral ze seznamu akreditovaných poskytovatelů tohoto typu vzdělání? Kdyby byly některé bloky volitelné, adept by musel mít povinnost shromáždit určitý počet kreditů. Povinné bloky by pak měly mít vyšší kreditové hodnocení než volitelné, např. dvakrát vyšší.

Jak hodnotit kompetence školitelů? Hodnocení těchto kompetencí podle akademických titulů nebo publikací je nedostatečné. Měla by být prověřena praktická zkušenost školitele.

Kurzy musejí mít kontrolovatelné výstupy (testy ověřující znalosti, doklad o dosažené dovednosti/způsobilosti např. formou zpracovaného hodnocení rodiny/dítěte, formou záznamu o komunikaci s klientem apod.). Jak budou tyto výstupy kontrolovány?

Výstupy z učení, které spočívají v dovednostech, by neměl hodnotit lektor jako jediný hodnotitel. Z toho vyplývá požadavek, že vedle sboru lektorů by měla existovat komise hodnotící výstupy. Kdo ji zřídí? Jak bude složená? Jak bude financovaná?

Jakým způsobem bude zveřejňována zpětná vazba týkající se kvality kurzů? Sami účastníci mohou kurzy hodnotit, jejich hodnocení může být dostupné např. na webu MPSV, časem na webu Komory sociálních pracovníků. Toto hodnocení však nestačí. Je třeba vytvořit systém hodnocení toho, nakolik kurzy dosahují předpokládaných výstupů z učení. Toto by měl mít k dispozici akreditační orgán a jemu nadřazené struktury MPSV.

Na jak dlouhou dobu by měla být akreditace poskytována? Ideální by bylo, kdyby po krátké době byla kvalita výstupů z učení prověřena a teprve potom by vzdělavatel dostal dlouhodobou akreditaci. Před tím by jí měl jen podmíněně a na potřebnou krátkou dobu, během níž by se měl osvědčit.

PRŮBĚŽNÉ VZDĚLÁVÁNÍ SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ OSPOD

Stávající systém vyžaduje následující změny:

Je třeba dosáhnout toho, aby měl městský úřad závazný vzdělávací plán pro pracovníky OSPOD. Plánování by mělo začínat dohodou mezi pracovníkem a vedoucím.

Akreditace vzdělávacích kurzů u MPSV musí jít nad formální kritéria používaná v současnosti. Je třeba definovat a prověřovat výstupy z učení.

Pracovníci veřejné správy se cítí jako rukojmí tajemníků, kteří odmítají nejen jejich oprávněné nároky (nejen na vzdělávání), ale dokonce i komunikaci s nimi. To je třeba změnit.

Stávajících 24 hodin na ČŽV sotva pokryje legislativní změny. Je třeba mít víc času na průběžné vzdělávání. O části hodin by měl rozhodovat sám pracovník (např. o čtvrtině).

Obce ne vždy chtějí platit za vzdělávání pracovníků OSPOD. Některé obce chtějí platit laciné kurzy a ne drahé, nerozlišují kvalitu kurzů.

Jednou otestované předpoklady k výkonu profese by se ideálně měly průběžně testovat, protože díky procesu vyhoření se i původně dobré kompetence mohou zhoršit.

Supervize má být možná (nároková ze strany zaměstnanců) a její podmínky je žádoucí vyjednávat mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci. Pro supervizi je třeba stanovit rámec (způsoby, prostředí, počty hodin). Preferovat externí supervizi.

Nejasná věc je kvalifikace k supervizi — t.č. rozhoduje zaměstnavatel, kdo je vhodným supervizorem. Zaměstnavatel by měl mít vodítka pro rozpoznání supervizora. Kdo je ale má stanovit (Zákon o SP?).

V rozpočtu obce je třeba rezervovat peníze na vzdělávání pracovníků OSPOD jako nedotknutelné. Např. v objemu 10 000,- na pracovníka a rok.

Začínající pracovník by měl mít nárok na osobního mentora ze své organizace. Např. na dobu roku od vstupu do profese.

Prověřování vzdělávacích programů může také dělat Komora SP, pokud vznikne. Ministerstvo a Komora by si mohly objednávat kurzy s určitým obsahem a účast na těchto kurzech pro určité pracovní pozice vyžadovat (příp. bonifikovat pracovníka za jejich absolvování).

Účastníci kurzů by mohli hodnotit kvalitu kurzů na otevřeném webu.

Ideálně by hodnota kurzu měla být vyjádřena kredity. Podle jakých kritérií budou kredity přidělovány?

Stáže jsou také dobré jako vzdělávání, měly by být (povinnou?) součástí ČŽV.

Pozice v zaměstnání by měly být odlišeny podle praxe a vzdělávání jako ve firmách.

Mělo by být podporováno i vzdělávání SP v zahraničí.

Chybí zkušenost pracovníků v jiných rezortech než je MPSV, např. ve školství, ve sféře spravedlnosti. To by mohly řešit stáže — např. kurátor pro mládež potřebuje být zasměčen do toho, jak fungují zařízení pro výkon ústavní výchovy.

Komora ve spolupráci s MPSV by mohla pro zaměstnavatele vytvořit metodiku průběžného prověřování kompetencí.